

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Havlíčkův Brod 16.4.2013
čj. SRS 021727/2013

Oblastní odbor SRS
Smetanovo nám. 279
580 01 Havlíčkův Brod

Zpráva č.3 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 1.4.–14.4.2013

1. Počasí

Celý první týden pokračovalo chladné počasí a po jaru nebylo ani památky. Po tuto dobu se teploty dostávaly nad nulu pouze sporadicky a například 3. 4. byl na mnoha místech zaznamenán celodenní mráz. Noční teploty se po celý týden pohybovaly pod nulou a ve výjimečných případech klesly dokonce i pod hranici -10°C . V těchto dnech byla srážková činnost malá a většinou ve formě sněhové. Ve druhém týdnu sledovaného období nastal pozvolný, ale opravdu jen pozvolný nástup jara. Došlo k lineárnímu nárůstu jak denních tak i nočních teplot a v posledních dnech maxima překračovala i 15°C . Noční minima také podstatně stoupla a naměřené hodnoty dosahovaly k 8°C . Srážkově bylo toto období slabší a celkový úhrn činil pouze 6 až 10 mm. Na několika místech byla zaznamenána i bouřková činnost a v okrese Trutnov dokonce s krupobitím.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Vzhledem k průběhu počasí nedošlo zatím k podstatným změnám ve vývoji porostů. Ve vyšších polohách ještě lokálně přetrvávala sněhová pokrývka a tak pouze v teplejších oblastech byly zaznamenány první příznaky regenerace porostů ozimých plodin. Kromě přihnojení jsou veškeré jarní práce zahajovány se značným zpožděním a to mnohdy za cenu „horší kvality“ z důvodu ne zcela optimální vlhkosti obdělávané půdy. Pouze v teplejších oblastech bylo zahájeno setí jařin, cukrovky a sázení raných brambor.

OBILNINY

Většina porostů je i nadále z důvodu chladu a zamokření zažloutlá a je zde i zvýšené procento odumřelých listů. I když porosty začínají teprve regenerovat a část rostlin je odumřelá, není předpoklad většího množství zaorávek. Ze stejného důvodu je značně opožděn i rozvoj listových chorob a samozřejmě i výskyt škůdců. V některých oblastech byly zaznamenány zvýšené škody způsobené okusem zvěře.

PŠENICE OZIMÁ (RF 14–25 BBCH)

(fáze 4. listu: 4. list rozvinutý - pátá odnož viditelná)

První slabý výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byl pozorován v okresech Jičín /lokalita Jičín a Ůlibice 11.4./.

Pozorování padlí pšenice se provádí při objevení se posledního listu (37 BBCH), začátkem metání (51 BBCH) a v době květu (65 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se odebere 3 list shora. Tvořící se praporcový list se nebere v úvahu. Zaznamená se počet listů, na jejichž čepeli je jedna nebo více kupek padlí.

V okresech Chrudim /lokalita Kunčičky 9.4./ a Jičín /lokality Jičín a Úlibice 11.4./, byly zjištěny první výskyty **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)**. **Fungicidní ochranu je třeba usměrňovat podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.**

První výskyt **sněžné plísňovitosti obilnin (*Monographella nivalis*)** byl zaznamenán v okrese Náchod /lokality Poříčí a Vršovce 11.4./ a v okrese Chrudim /lokalita Kunčičky 9.4./ přetrvává její slabý výskyt především na zamokřených pozemcích.

Pozorování se provádí v době začínající jarní vegetace (krátce po roztátí sněhu). Kontroluje se napadení a poškození porostu (na zemi ležící listy pokryté myceliem houby, poruchy vzcházení a skvrny na listech) při úhlopříčném průchodu porostem. Po roztátí sněhu bývají listy pokryté bílým, později narůžovělým myceliem. Po oschnutí se mycelium mění v méně nápadný šedý, suchý povlak. Rostliny, které přežily, mohou mít později různé zahnědlé skvrny na bázích stébel a listových pochvách.

Preventivní ochranou je použití mořeného osiva, podpora rychlé regenerace porostů na jaře dusíkatou výživou, použitím regulátorů růstu k podpoře odnožení, popřípadě vláčení silně napadených porostů.

JEČMEN OZIMÝ (RF 15–28 BBCH)

(fáze 5. listu: 5. list rozvinutý - osmá odnož viditelná)

První slabé výskyty **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** jsou hlášeny z okresu Jičín /lokality Jičín a Úlibice 11.4./.

Pozorování viz pšenice ozimá.

V okresech Chrudim /lokalita Dřevíkov 12.4./ a Jičín /lokality Jičín 11.4./, byly zaznamenány první slabé výskyty **spály ječmene (*Rhychosporium secalis*)**.

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření 2. kolénka do začátku metání (32-51 BBCH) a ve fázi 71 BBCH. Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32-37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na 4. listu shora, ve fázi 39-51 BBCH na 3. listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32-51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Fungicidní ošetření se provádí v kombinaci proti komplexu listových chorob obvykle od růstové fáze BBCH 30. Je třeba střídát skupiny fungicidních účinných látek s cílem oddálit vznik rezistence patogena.

V okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Svařeň - Setinka 12.4./ byl zjištěn silný výskyt **tyfulová plísňovitost obilnin (*Typhula incarnata*)**.

První výskyt **sněžné plísňovitosti obilnin (*Monographella nivalis* var. *nivalis*)** byl zaznamenán v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Rohenice 9.4./.

OLEJNINY

V důsledku mrazů došlo sice lokálně i k redukci počtu rostlin /Havlíčkův Brod, Chrudim/, ale vzhledem k opoždění vegetace budou následky zřejmé až později. Většina porostů teprve začala regenerovat.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 19 BBCH) (6 až 9 a více listů vyvinuto)

Na pozemcích se silným výskytem **plazmodioforové nádorovitosti brukvovitých (*Plasmodiophora brassicae*)** v okrese Ústí nad Orlicí /lokality Skořenice a Skrovnice/ zatím nejsou zřejmé příznaky odumírání rostlin.

První výskyty skvrn s piknidami **fomového černání stonků řepky (*Leptosphaeria maculans*)** na listech byly zjištěny v okrese Náchod /lokality Vestec u Hoříček 8.4./ . Slabý výskyt přetrvává v okrese Chrudim /lokality Podlíšťany 9.4./.

Pozorování se provádí při průchodu porostem v RF 15-26 na listech dvaceti rostlin (na deseti místech vždy na 2 za sebou rostoucích rostlinách). Z každé rostliny se hodnotí 2 listy, přednostně se vybírají listy s příznaky napadení. Práh škodlivosti je 5-25 % listů.

Preventivní ochrana spočívá v nákupu zdravého osiva, minimálně 3letý osevní postup. Ochranu vzcházejících rostlin zajistí moření osiva. Fungicidní postřik je možné provést ve dvou termínech. Optimálním je podzimní ošetření ve fázi 14-18 BBCH (4. až 6. pravý list). Časně jarní ošetření může snížit celkové napadení a zpomalit průběh infekce, ale nezničí již infekce, které vznikly na podzim.

Střední výskyt **plísňě brukvovitých (*Hyaloperenospora parasitica*)** byl pozorován v okresech Náchod /lokality Vestec u Hoříček 8. 4. a Stolín 9. 4./.

Při průchodu porostem se v RF 15-26 na deseti místech prohlédnou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny. Zaznamenaná se počet napadených rostlin. Práh škodlivosti je 5 až 25 % napadených rostlin.

Preventivní ochrana spočívá v likvidaci sklizňových zbytků. Většina odrůd ozimé řepky vykazuje dobrou odolnost. Za příznivých růstových podmínek porosty infekci překonají. Přímá ochrana – byla zaznamenána vedlejší účinnost podzimního ošetření proti fómovému černání stonku řepky, pokud se použijí přípravky účinné na oomycety.

Z celé oblasti jsou hlášeny nálety **krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*) a krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*)** - Chrudim /lokality Podlíšťany 9.4./, Havlíčkův Brod /lokality Kochánov a Lípa 14.4./, Rychnov nad Kněžnou /lokality Králova Lhota 12.4./, Trutnov /lokality Horní Dehtov 14.4./ a Ústí nad Orlicí /lokality Janovičky 9.4./.

Pozorování imag krytonosce čtyřzubého se provádí dvakrát týdně ve 2 Mörickeho miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu. Optické lapáky se umístí na protilehlé strany, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörickeho misky se naplní do ¾ vodou, pro snížení povrchového napětí se kápne do každé misky saponátový prostředek. Proti zamrznutí se může přidat lžíce kuchyňské soli.

U krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus quadridens*) se ošetření provede při průměrném výskytu 5 a více brouků na 1 misku za 1 den, u krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*) při průměrném výskytu 3 a více brouků na 1 misku za 1 den.

První výskyty **dřepčika olejového (*Psylliodes chrysocephalus*)** byly pozorovány v okresech Trutnov /lokality Horní Dehtov 14.4./ a Ústí nad Orlicí /lokality Svatý Jiří a Koldín 12.4./.

Silný výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl pozorován v okresech Jičín /lokality Úlibice a Valdice 11.4./, Svitavy /lokality Záhrad' 12.4./ a Trutnov /Chroustov 9.4./ . Všeobecně dochází k nárůstu výskytů a o překročení kritických počtů svědčí i zvýšená spotřeba rodenticidů – v současné době se začíná projevovat nedostatek těchto přípravků na trhu.

Pozorování hrabošů se provádí v porostech o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace. Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření na jaře se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

OKRASNÉ DŘEVINY

První líhnutí zakladatelek **mšice makové (*Aphis fabae*)** na brslenech bylo pozorováno v okresech Jičín /lokalita Vrbice 11.4./ a Pardubice /lokalita Lhota pod Přeloučí 10.4./.

Pro osazení brslenů zimními vajíčky mšice makové se zjišťuje

a) celkový počet brslenů na lokalitě

b) z toho počet osazených slabě (do 5 vajíček kolem 1 pupenu)

c) z toho počet osazených silně (nad 5 vajíček kolem 1 pupenu a další vajíčka na kůře větvíček)

Brsleny s méně než 5 vajíčky na 1 keř se považují za neosazené. Prognóza slabého výskytu platí pro lokality s méně než 40 % osazených brslenů, středního výskytu s 40–60 % osazených brslenů a při osazení více než 60 % brslenů lze očekávat silný výskyt.

Ošetření se signalizuje u semenaček řepy při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl